

Izzivi samomorilnosti odraslega – negotovosti in dileme

Borut Škodlar

Center za mentalno zdravje, Univerzitetna psihiatrična klinika Ljubljana, Grablovičeva 44a, 1000 Ljubljana; kontakt: borut.skodlar@psih-klinika.si

Ko človek zaide oz. se znajde v stanju, v katerem ne vidi drugega izhoda kot samomor in vidi v njem svojo poslednjo rešitev – kot zapiše v naslovu svoje monografije fenomenolog Jann E. Schlimme –, se znajde v območju odtujenosti in dvoumnosti. Na obzorju brezizhodnosti in obupa se človek vse bolj zapira vase, v svoj svet, v svojo ideologijo, ki jo Karl Jaspers imenuje ohišje.

Približati se, dopustiti in vstopati v ta svet – ki je seveda vedno in tu še dodatno nedostopen – kot drugi, pomagajoči človek je neizčrpen in vedno negotov proces. Kdaj, zakaj in do katere stopnje nam bo človek zaupal in pustil vstopiti? To niso vprašanja, na katera bi lahko mirno in brez ostanka odgovorili kadar koli v tem procesu. Vedno ostajajo negotovosti in dvomi, če bi lahko še kaj in kako drugače naredili.

Omenjenim izzivom in negotovostim se bomo približali s strani treh ljudi, o katerih vemo razmeroma malo, a vendar dovolj, da lahko razmišljamo o njihovi življenjski situaciji in vprašanju samomora znotraj nje.

Prvi je mlad pacient v svojih poznih dvajsetih, ki prihaja na psihoterapijo, ker resno razmišlja o samomoru. Njegova situacija je, da je istospolno usmerjen, hkrati pa te svoje spolne usmerjenosti ne more sprejeti, predvideva tudi nesprejemanje s strani njemu pomembnih ljudi in vidi skoraj edino rešitev v samomoru.

Drugi je ugleden učitelj joge in meditacije, ki je pri dvainštiridesetih umrl zaradi prekomernega odmerka opioida fentanila in pustil za sabo družino s tremi otroki in enim na poti ter mnogo učencev, ki so težko osmislili njegovo samopovzročeno smrt.

Tretji pa je italijanski dramatik in pisatelj, Nobelov nagrajenec, Luigi Pirandello, ki v zanj izjemno težkem obdobju po lastnih navedbah resno razmišlja o samomoru ter iz tega napiše enega najpretnesljivejših romanov o tej temi, Rajnki Matija Paskal. Pisanje in ustvarjalnost (p)ostajata zanj tudi življenjska rešitev iz brezen stisk in skoraj brezizhodnosti, ki jih opisuje v svojih izjemnih literarnih delih.

Vsi trije primeri govorijo o brezizhodnosti in kako se človek lahko znajde v njej. O tem, kako se v posamezniku spletejo niti v vozle in kako se lahko ali ne morejo spet razplesti. Če obdržimo to metaforo, lahko rečemo, da pomembne raziskave na področju suicidologije lahko osvetlijo posamezne niti, da jim pri posamezniku lahko sledimo, ne morejo pa nam razkriti individualnega, neponovljivega in s tem nepredvidljivega spleta teh niti, ki se mu zapletejo v vozle. Naloga in izziv vseh, ki se trudimo na tem področju, je, da prav znotraj te enkratne situacije s človekom sredi brezizhodnosti iščemo niti in razbremenjujemo njihovo zbitost, da bi se vozle lahko spet razpletali.